

Voorstel aan de gemeenteraad

Opsteller

Oosterwoud, Anneke

Kenmerk

Z.25.493824 / D.25.1973609

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

Perspectiefnota 2026 en voorkeursscenario Gezonde Financiële Positie

Voorgesteld besluit

1. De Perspectiefnota 2026 vast te stellen (bijlage 2);
2. Het voorkeursscenario Gezonde Financiële Positie vast te stellen (bijlage 3);
3. Kennis te nemen van het samenvattend overzicht (bijlage 1), de ombuigingenbundel (bijlage 5) en de eindrapportage van het project Gezonde Financiële Positie (bijlage 6).

Inleiding

De gemeente heeft de Perspectiefnota 2026 opgesteld, een richtinggevend document dat de koers bepaalt voor de komende begroting en het meerjarenperspectief. Dit jaar is de perspectiefnota extra belangrijk, omdat het de integrale afweging markeert tussen nieuwe investeringen, aanpassingen op bestaand beleid en noodzakelijke ombuigingen. We staan voor een financiële uitdaging, met tekorten die vanaf 2028 kunnen oplopen tot circa € 11 miljoen per jaar. De gekozen strategie richt zich op het waarborgen van een gezonde financiële positie op zowel de korte als lange termijn, waarbij zorgvuldig wordt gekeken naar de gevolgen voor onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

Ondanks de financiële druk blijft de gemeente investeren. Zo is in de perspectiefnota extra ruimte opgenomen voor onder meer de maatschappelijke opgave rondom woningbouw, openbare orde en veiligheid, en het behoud van voorzieningen zoals het zwembad. Hiermee blijven we inzetten op leefbaarheid, veiligheid en toekomstperspectief. De Perspectiefnota 2026 is te vinden in bijlage 2.

Tegelijkertijd presenteert het college een voorkeursscenario met ombuigingen aan de raad. Door aanpassingen vanuit het Rijk schuift het zogenoemde ravijnjaar door naar 2028, wat op korte termijn financiële ruimte biedt en minder ingrijpende keuzes vereist. Daarom kiest het college er bewust voor om alleen de begroting van 2026 en 2027 sluitend te maken en de tijd te gebruiken om keuzes te maken voor de jaren erna. Zo voorkomen we onnodig zware ombuigingen en ingrijpende maatregelen die later mogelijk niet nodig zijn.

Het voorkeursscenario, opgenomen in bijlage 3, bevat maatregelen ter waarde van € 7,5 miljoen in 2026 en € 8,7 miljoen in 2027. Een deel van deze opgave is ingevuld met technische aanpassingen, zoals alternatieve financieringsvormen en het vrijvallen van indexatiestelposten, waardoor de directe impact op de samenleving beperkt blijft. Tegelijk zijn ook maatregelen met impact noodzakelijk, zoals aanpassingen in de buitenruimte, beperkte hogere opbrengsten uit OZB, toeristen- en forensenbelasting en parkeerinkomsten. Daarnaast levert de gemeentelijke organisatie een belangrijke bijdrage, met een taakstelling van € 1,5 miljoen.

Beoogd effect

De uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2026 vast te stellen.

Argumenten

1.1 Op basis van deze Perspectiefnota 2026 kan de begroting 2026 worden opgesteld

In de Perspectiefnota 2026 zijn de volgende onderdelen verwerkt:

- Doorrekening van de meerjarenbegroting 2025-2028;
- Structurele aanvragen die grotendeels onuitstelbaar en onontkoombaar (O&O) zijn en die ten laste van het structurele resultaat komen;
- Incidentele aanvragen die grotendeels O&O zijn en die ten laste van de algemene reserve worden gebracht.

1.2 De gemeente moet ook blijven investeren

Ondanks de financiële druk en het risico dat extra uitgaven het tekort vergroten, blijft het noodzakelijk om als gemeente te investeren. In de Perspectiefnota 2026 vraagt het college extra budget aan voor onderwerpen die raken aan onze wettelijke taken en (strategische) opgaven. Denk aan de maatschappelijke opgave wonen, de versterking van veiligheid en openbare orde, en het behoud van belangrijke voorzieningen zoals het zwembad. Dit zijn investeringen die bijdragen aan een leefbare, veilige en toekomstbestendige gemeenschap. Juist in financieel moeilijke tijden moeten we scherpe keuzes maken, maar wel blijven investeren in wat echt nodig is voor onze inwoners en voor de toekomst van onze gemeente.

1.3 Niet alle aanvragen voor de Perspectiefnota 2026 zijn financieel verwerkt in de Perspectiefnota 2026

In de Perspectiefnota 2026 zijn structurele en incidentele aanvragen financieel verwerkt. Er zijn ook aanvragen waarbij gekozen is om deze niet te verwerken in de Perspectiefnota 2026. Deze zijn opgenomen in de bijlage 'Niet verwerkte aanvragen'. In deze bijlage staat ook aangegeven wat de gevolgen zijn van het niet beschikbaar stellen van deze bedragen.

2.1 Voorkeursscenario is mede gebaseerd op de Raadsagenda en het Hoofdlijnenakkoord

Het voorkeursscenario sluit zoveel mogelijk aan bij de Raadsagenda en het Hoofdlijnenakkoord. Hierdoor worden de financiële keuzes in lijn gebracht met de eerder afgesproken koers en ambities van de gemeenteraad.

2.2 Het ravijnjaar verplaatst gedeeltelijk naar 2028

Door de aanpassing van het Rijk schuift het zogenoemde ravijnjaar op naar 2028. Dat geeft op de korte termijn enige financiële ruimte, waardoor we nu minder ingrijpende keuzes hoeven te maken. Met dit voorkeursscenario kunnen we nog een aantal maatregelen treffen met beperkte impact, maar de ruimte om zonder ingrijpende keuzes tot een sluitende begroting te komen is hierna beperkt. Als richting 2028 de financiële situatie niet verbetert en aanvullende ombuigingen nodig zijn, zullen maatregelen onvermijdelijk meer maatschappelijke impact hebben. De organisatie vaart scherp aan de wind. Hiermee beperken we de impact op de maatschappij, maar er is geen ruimte meer om onverwachte ontwikkelingen op te vangen. Als zich toch iets voordoet, zal er eerder een aanvullende begrotingsvraag nodig zijn.

2.3 Financiële strategie is aangepast en sluit aan bij VNG begrotingsadvies

In de Meerjarenbegroting 2025-2028 waren de tekorten gelijk verdeeld over 2026 tot en met 2029, maar nu blijkt dat de tekorten in 2026 en 2027 zo'n € 7 à 8 miljoen bedragen, en in 2028 en 2029 oplopen tot circa € 11 miljoen. Daarom kiezen we ervoor om in deze fase alleen 2026 en 2027 sluitend te maken. Zo voorkomen we onnodig zware ombuigingen en ingrijpende maatregelen die later mogelijk niet nodig zijn. Tegelijkertijd krijgt de nieuwe gemeenteraad een sluitende begroting voor het eerstvolgende jaar 2027. Ook de VNG adviseert om in deze fase vooral te focussen op 2026 en 2027, wat onze aanpak bevestigt.

3.1 Informatievoorziening voor besluitvorming

Met deze documenten beschikt de raad over een volledig en helder inzicht in de huidige financiële situatie, de opgestelde ombuigingsvoorstellen en de behaalde resultaten uit het project. Deze documenten bieden daarmee een solide basis voor de raad om weloverwogen keuzes te maken.

Risico's of kanttekeningen

1.1. Het resultaat in de Themabegroting 2026 zal nog wijzigingen ten opzichte van het gepresenteerde resultaat in de Perspectiefnota 2026

Net als ieder jaar zijn nog niet alle mutaties verwerkt in het resultaat voor de Perspectiefnota 2026. Zo moeten de kapitaallasten nog worden doorgerekend, indexatie toepassen en de personeelsbegroting nog worden doorgerekend. Tevens is het jaar 2029 nu gebaseerd op 2028 en ook dit moet nog worden aangepast. Dat gebeurt bij het opstellen van de Themabegroting 2026.

2.1 Financiële onzekerheid blijft bestaan

Een complicerende factor in onze financiële afwegingen is het Rijksbeleid. Via de Meicirculaire worden we nu pas op het laatste moment en vooral incidenteel gecompenseerd, wat leidt tot een blijvende onzekerheid over de financiële positie op de langere termijn. Bovendien blijkt ook uit de Meicirculaire dat gemeenten extra gekort worden binnen het Jeugddomein vanaf 2028. Het ontbreekt aan duidelijkheid en voorspelbaarheid vanuit het Rijk, terwijl gemeenten juist behoefte hebben aan stabiele financiering om structurele en duurzame keuzes te maken.

2.2 Mogelijke frictiekosten worden geïnventariseerd bij het opstellen van het uitvoeringsplan

Een groot deel van de voorgestelde ombuigingen kunnen zonder al te veel inspanning worden geïmplementeerd. Toch is het mogelijk dat sommige maatregelen tijdelijk tot frictie of klachten leiden, bijvoorbeeld door aanpassingen in werkwijzen of dienstverlening, en daardoor meer tijd vragen. Deze effecten zijn incidenteel en hebben geen structurele financiële gevolgen. Om de uitvoering soepel te laten verlopen, wordt na besluitvorming van de gemeenteraad een uitvoeringsplan opgesteld voor de uit te voeren maatregelen. Indien tijdens de uitvoering toch extra kosten ontstaan, zullen we dit signaleren en waar nodig bij de Najaarsrapportage 2025 een verzoek doen voor een incidenteel budget.

Communicatie en participatie

Gezien de impact van de keuzes die in de Perspectiefnota 2026 en het project Gezonde Financiële Positie worden gemaakt, zorgen we voor tijdige en zorgvuldige afgestemde communicatie richting zowel interne als externe doelgroepen. Zo zijn medewerkers door de directie geïnformeerd over de Perspectiefnota 2026 en het voorkeursscenario dat het college voorlegt aan de gemeenteraad. In samenwerking met de griffie en het communicatieteam is de algemene communicatie verzorgd rondom de gemeenteraadsbesluitvorming over alle ombuigingsvoorstellen, zowel voor als na de besluitvorming. Daarnaast is per ombuigingsvoorstel bepaald of er specifieke communicatie over dat voorstel nodig is voorafgaand aan de besluitvorming door de gemeenteraad, afhankelijk van de impact en de betrokken doelgroepen. Zo communiceren we op maat. Er is enkel extern gecommuniceerd indien het ombuigingsvoorstel is opgenomen in het voorkeursscenario. Voor meer informatie over de wijze van

communiceren wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van de eindrapportage Gezonde Financiële Positie (bijlage 6).

Financiën

De mutaties die voortvloeien uit de Meicirculaire, Perspectiefnota 2026 en het voorkeursscenario worden in de Themabegroting 2026 verwerkt. De impact op het begrotingssaldo en de algemene reserve is als volgt (bedragen x € 1.000):

Ontwikkeling begrotingssaldo	2026	2027	2028	2029
Primitieve Begroting 2025-2028	-6.248	-6.470	-6.332	-6.332
Effecten septembercirculaire 2024	559	112	237	237
Effecten najaarsrapportage 2024 meerjarig	-514	-505	-539	-539
Effecten decembercirculaire 2024	426	664	796	796
Raadsbesluit Watertakenplan	137	-11	-271	-125
Resultaat voor mutaties	-5.640	-6.210	-6.109	-5.963
Structurele mutaties meicirculaire 2025	5.823	5.929	2.817	3.177
Structurele mutaties Perspectiefnota 2026	-7.304	-7.745	-8.512	-8.409
Structurele mutaties Voorkeursscenario GFP	7.489	8.740	8.483	8.177
Geraamd resultaat na meicirculaire 2025, Perspectiefnota 2026 en Voorkeursscenario GFP	368	714	-3.321	-3.018

Ontwikkeling Algemene Reserve	2026	2027	
Stand per 1 januari		39.205	36.996
Al geraamde mutaties		-222	-78
Incidentele mutaties Perspectiefnota 2026		-1.987	-207
Stand per 31 december	36.996	36.711	

Bijlagen

1. Samenvattend overzicht
2. Perspectiefnota 2026
3. Voorkeursscenario
4. a en 4b. Alternatief afwegingskader
5. Ombuigingenbundel
6. Eindrapportage Gezonde Financiële Positie

